

INGLIZ TILI DARSLARINI TASHKILLASHTIRISHDA O'QUVCHILAR TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODIKALARI

Tòxtasinova Mushtariy Anvarjon qizi

Annotasiya: Bugungi kunga qadar ingliz tili darslarini tashkillashtirishda o'quvchilar ta'lim samaradorligini oshirish metodikalari ya'ni ta'lim tizimida interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik texnologiyalardan foydalanish dolzarb masalalardan biri bo'lib kelmoqda. Ushbu maqolamizda Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish metodikalari o'quvchilardan mustaqil fikrlashni, izlanish, tahlil qilish, xulosa chiqarishni talab qilib kelishi haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar: Texnologiya, multimedia, pedagogik texnologiya, axborot texnologiyalari, chet tili, yo'nalishlar, usullar, to'g'ridan-to'g'ri metod, til, tarjima, amaliy ko'nikmalar.

МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ УРОКОВ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация: На сегодняшний день методы повышения эффективности обучения учащихся при организации уроков английского языка, то есть использование интерактивных методов, инновационных технологий, педагогических технологий в системе образования, являются одним из актуальных вопросов. В данной статье рассматривается тот факт, что методы использования современных технологий требуют от учащихся самостоятельного мышления, исследования, анализа и формирования выводов.

Ключевые слова: Технологии, мультимедиа, педагогические технологии, информационные технологии, иностранный язык, направления, методы, прямой метод, язык, перевод, практические навыки.

METHODS OF INCREASING STUDENTS' LEARNING EFFICIENCY IN ORGANIZING ENGLISH LANGUAGE LESSONS

Annotation: To date, methods of increasing students' learning efficiency in organizing English lessons, that is, the use of interactive methods, innovative technologies, pedagogical technologies in the education system, have been one of the pressing issues. This article discusses the fact that the methods of using modern technologies require students to think independently, research, analyze, and draw conclusions.

Keywords: Technology, multimedia, pedagogical technology, information technology, foreign language, directions, methods, direct method, language, translation, practical skills.

KIRISH

Bugungi kunda ingliz tili butunjahon muloqot vositasi sifatida o'z ahamiyatini tobora oshirib bormoqda. Globalizatsiya jarayonining jadallashuvi, xorijiy mamlakatlar bilan iqtisodiy, madaniy va ilmiy aloqalarning kengayishi natijasida ingliz tilini bilish zarurati yanada oshdi. Ayniqsa, yoshlarga ingliz tilini o'rgatish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Shu sababli, maktab va oliy ta'lim muassasalarida chet tilini o'rgatishda samarali pedagogik metodlardan foydalanish muhim omil hisoblanadi. Ingliz tilini o'rgatishda faqatgina grammatik qoidalarni yodlatish yoki so'z boyligini oshirish emas, balki o'quvchilarda til orqali muloqot qilish, fikr bildirish, eshitish va tushunish kabi ko'nikmalarni shakllantirish zarur.

Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan barcha islohotlardan ko'zlangan asosiy maqsad – ma'naviy barkamol insonlarni voyaga yetkazish, ta'lim tizimini takomillashtirish, o'qitish jarayonini zamon talablari asosida yangi pedagogik va axborot texnologiyalari asosida amalga oshirishdan iborat. Shu bois ham bugungi kunda ta'lim tizimida zamonaviy kompyuter va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, respublikamizda chet tilining o'qitilishi, chet tili o'qituvchilarining bilim va ko'nikmalarini baholashning umumevropa ramkalari tavsiyanomalariga mos ravishda yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Unga ko'ra umumta'lim maktablari o'quvchilari uchun darsliklar yaratildi. Ushbu talablarga mos ravishda o'quv xonalari stendlar va yangi axborot kommunikativ texnikalar bilan jihozlandi. Chet tili o'rganishga bo'lgan talab ham kundan kunga oshib bormoqda. Chet tili fani to'rt aspectga (o'qish, yoish, tinglab tushunish va gapirish) bo'linib, ularning har biri bo'yicha alohida tushuncha va ko'nikmalar berilmoqda. Dunyoda ingliz tilining xalqaro aloqaning yetakchi vositasi sifatidagi mavqei tobora kuchayib borayotgani va bu jarayonni to'xtatish yoki sekinlashtirishning jiddiy tendensiyalari mavjud emasligini inobatga olib, bu borada samarali usullarni qo'llash muammosi qo'yilmoqda. Zamonaviy ma'noda o'quv jarayoni o'quvchilarni ma'lum bilim, ko'nikma, qobiliyat va qadriyatlar bilan tanishtirish uchun o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar jarayoni sifatida qaraladi. Demak, ta'lim jarayonida turli fanlar bo'yicha talabalarga zamonaviy axborot texnologiyalari vositalari va metodlardan foydalanish o'qituvchilarga, eng avvalo, bu boradagi bilim va ko'nikmalarini oshirish, ta'lim tizimini texnik jihatdan ta'minlash, o'quv-uslubiy bilimlardan to'liq foydalanish imkonini beradi.

ASOSIY QISM

Tadqiqot jarayonida ingliz tilini o'rgatish va o'rganishning mashxur usullaridan, internet manbalaridan foydalanildi. Maqolani yozish davomida nazariy deduktiv xulosa chiqarish, analiz va sintez mantiqiylik tamoyillardan foydalanildi.

O'qitish texnologiyalari – bu darsda qo'yilgan o'quv maqsadlariga erishish uchun o'qituvchining ishida qo'llaniladigan texnikalar majmui, ularga erishish mumkin bo'lgan minimal vaqt ichida qo'llashning eng yuqori samaradorligi. Ta'lim texnologiyalarining xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- Samaradorlik
- bilimlarni egallash va uni amaliyotda qo'llash qobiliyati ko'rsatkichi;
- Iqtisodiylik
- bu bilimlarni o'zlashtirish va ko'nikmalarni rivojlantirish vaqtini qisqartiradigan o'qitish usullari;
- Ergonomika
- o'qituvchi va talaba uchun qulay o'quv muhitini yaratish;
- Motivatsiya
- bular o'quvchilarni faol o'zlashtirishga undaydigan vosita va usullardir.

Ta'lim tizimi sifati va samaradorligini oshirishning asosiy yo'llaridan biri ta'lim jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan, jumladan, multimediali o'quv kurslaridan foydalanish, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi interaktiv hamkorlikni ta'minlash, malaka oshirish kurslari va darsliklarni ishlab chiqish o'quv jarayoniga multimediali yuqori malakali kadrlarni jalb etishdan iborat. Ma'lumki, bugungi kunda ta'lim sifati va samaradorligini zamonaviy metod va texnologiyalarisiz tasavvur qilish qiyin. Kadrlar tayyorlash milliy dasturida ham ta'lim jarayonini didaktik va axborot bilan ta'minlashning yangi avlodini ishlab chiqish va joriy etish bosqichida ta'lim mazmunini o'zlashtirish muammosini hal etishga qaratilgan zamonaviy ta'lim texnologiyalarini yaratish muhimligi ta'kidlangan. Jumladan, o'quv jarayonida fan va ishlab chiqarish bilan integratsiyalashuv usullarini ishlab chiqish, uni amaliyotga joriy etish, nazariy va amaliy mashg'ulotlarni individuallashtirish va mustaqil ta'lim, shuningdek, masofaviy o'qitish texnologiyasini, uning vositalarini rivojlantirish, o'zlashtirish, talabalarni yangi pedagogik metodlar va masofaviy o'qitish texnologiyalari asosida o'qitishni jadallashtirish ana shunday dolzarb vazifalardan biridir. Bugungi kunda ta'lim samaradorligini oshirishning yana bir muhim omili texnik vositalardan foydalanishdir. Bu, o'z navbatida, til o'rganishga bo'lgan qiziqishni va o'qitiladigan darslarning sifatini oshiradi, o'quvchilarni o'quv jarayonida faolroq qiladi. Agar o'quv jarayonida usullar to'g'ri tanlangan bo'lsa, kerakli natijaga qisqa vaqt ichida erishish mumkin. Texnologiya turli sohalarda qo'llanilganligi sababli, butun dunyo

global maydonga aylandi va odamlar bir necha soniya ichida barcha tadbirlarni juda samarali bajarishlari mumkin.

Ta'lim sohasidagi so'nggi texnologik innovatsiyalarning joriy etilishi ta'lim sohasiga ham ko'proq foyda keltirdi, talabalarning fanga munosabati va o'qitish uslublarida keskin o'zgarishlar yuz berdi. Texnologiya ta'limga yangi o'lchov olib keldi. Ushbu raqamli asrda bo'r va doska uchun imkoniyat yo'q va ularning o'rniga raqamli yoki aqlli yoki interaktiv doskalar o'rnatildi, shuning uchun o'qituvchining ish yuki kamaytirildi va talabalar kontsentratsiyasi oshirildi. Bundan tashqari, o'qituvchilar o'quvchilarning o'rganish nuqtasiga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirish uchun o'z sinflarida raqamli matnlar va haqiqiy materiallardan foydalanmoqdalar. So'nggi yillarda o'quv jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish masalasi tobora ortib bormoqda. Bu nafaqat yangi texnik vositalar, balki o'qitishning yangi shakllari va usullari, o'rganishga yangicha yondashuvdir.

Biz bugungi kunda kompyuterlar dunyoda hukmronlik qiladigan dunyodamiz. Texnologiya biznes aloqalari, o'yin-kulgi, musiqa, filmlar va kundalik hayotimizning deyarli barcha jabhalarida muhim rol o'ynagani kabi, ta'limda ham bir xil darajada muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning 90% maktabda, ishda yoki uyda qandaydir kompyuter yoki mobil qurilmalardan foydalanish imkoniyatiga ega.

Kitob hozirda salkam 30 yoshda bo'lsada, u hali ham ta'lim jarayoniga yondashuvlarning eng aniq va eng qulay tavsiflaridan birini taqdim etadi. Ular chizgan terminologik farqlar ayniqsa foydali va umumlashtirilganligi bilan dolzarbdir. Asarda muallif yondashuv, usul va texnikalar orqali tilni qanday o'rgatish kerakligi haqidagi nazariya yoki falsafani tavsiflaydi. Audiolingual yondashuv Audiolingual yondashuv tilning strukturalistik nuqtai nazariga asoslanadi va o'rganish nazariyasining asosi sifatida xulq-atvor psixologiyasiga tayanadi, stimul va javobdan foydalanadi. Audio-lingual o'qitish juda mexanik usuldan foydalanadi, bu o'quvchilarni tilni tinglash va javob berishga undash orqali tobora murakkab bo'lgan til grammatik tuzilmalariga ta'sir qiladi. Bu ko'pincha dialoglarni yodlashni o'z ichiga oladi va grammatika bo'yicha aniq ta'lim yo'q.

Texnikalar tinglash va takrorlash, til shakllarining yuqori aniqligiga erishish uchun og'zaki ta'limga urg'u berishni ham o'z ichiga oladi. Keyingi bosqichda o'qituvchilar kommunikativ faoliyatdan foydalanishlari mumkin. CLIL – Content and Language Integrated Learning CLIL – bu muayyan mavzuni o'rganish bilan maqsadli tilni o'rganishni birlashtiradigan yondashuv. O'quv maqsadlarini amalga oshirish uchun o'quvchilarning til bilan shug'ullanishlari zarur bo'ladi. Falsafiy darajada uning tarafdorlari ta'kidlashicha, u madaniyatlararo tushunishni, tildan mazmunli foydalanishni va real dunyoda foydalanish uchun uzatiladigan ko'nikmalarni rivojlantirishni ta'minlaydi.

Dars odatda talabaning ona tilida olib boriladi. Matn qismlarini aytib berishdan tashqari, nutqqa kam e'tibor beriladi. Ushbu yondashuv zamonaviy chet tillarini o'qitishda haqiqatan ham qo'llanilmaydi, lekin ba'zida lotin yoki yunon kabi klassik tillarni o'rgatish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Yuqoridagilarga asoslanib shuni aytish mumkinki, ingliz tili kabi tilni o'rganayotganda talabalar uchun til o'qitishning an'anaviy usullari va yondashuvlari qiziqarli emas va ko'p hollarda ular bunday yondashuvlarni qabul qilmaydi. Ammo ular ingliz tilini o'qitishning so'nggi uslublari va zamonaviy metodlariga juda qiziqishmoqda. Xuddi shu holatni ingliz tilini ikkinchi til sifatida o'rganuvchilarga o'rgatishda ham kuzatilishi mumkin. Shu sababdan zamonaviy ingliz tili o'qituvchilari vaziyatni o'z vaqtida tushunishdi va ular o'qitishda yangi metodlarni o'zlashtirmoqdalar, shuningdek, eng yangi usul va yondashuvlarni amalga oshirmoqdalar.

Chet tillarini o'qitishning juda samarali bo'lgan ko'plab an'anaviy usullari mavjud va hozirgi vaqtda oliy o'quv yurtlarida chet tilini o'qitishda klassik usullar ko'pincha qo'llaniladi. Ya'ni:

1. To'g'ridan-to'g'ri usul.
2. Grammatika-tarjimani o'qitish usuli.
3. Audiovizual va audiolingual usullar.
4. Kommunikativ usul.

Yuqoridagi usul va interfaol metodlarning quyidagi afzalliklari mavjud. Birinchidan metodlar talabalarga chet tilidan foydalangan holda bir-birlari bilan yanada samarali muloqot qilish imkonini beradi, ularning madaniyatlararo bilimlarini kengaytiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarga ingliz tilini o'rgatishda pedagogik metodlardan to'g'ri va samarali foydalanish ularning til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Har bir metodning o'ziga xos xususiyatlari bo'lib, ularni o'quvchilarning yoshi, bilim darajasi, qiziqishi va ehtiyojlaridan kelib chiqib tanlash kerak. Kommunikativ metod, topshiriq asosida o'qitish, loyiha asosidagi ta'lim kabi yondashuvlar o'quvchilarda mustaqil fikrlash, faol ishtirok, muloqot qilish va real hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradi. Bugungi kunda ingliz tilini o'rgatishda an'anaviy metodlardan ko'ra interaktiv va zamonaviy usullarga e'tibor qaratish dolzarb hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Saydaliev S. Chet tili o'qitish metodikasi fanidan ma'ruza matnlari-Namangan-2002
2. Yuldashev J. yangi pedagogik texnologiyalar yo'nalishlari va muammolari. Xalq Ta'limi 1999
3. Hoshimov O. H.; Yoqubov I. Y. Ingliz tili o'qitish metodikasi-Toshkent -2003.

4. Chet tillarni o'qitishning zamonaviy texnologiyalari muammolari. Respublika ilmiyamaliy konferensiyasi materiallari-Toshkent, 2007 yyil
5. Bakiyeva G.X., Samatova B.R., Tursunov M.M. va boshkalar. —Chet tili fani buyicha barcha bakalavriat ta'lim yunalishi talabari uchun fan dasturi. T. 2018 yil 14 iyun.
6. Jamol Jalolov chet til O'qitish metodikasi, "O'qituvchi" nashriyot-matbaa ijodiy uyi toshkent – 2012
7. Bekmuratova U. B. "Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" mavzusida referat. Toshkent — 2012 yil
8. Otaboyeva M. P. Chet tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish va uning samaradorligi / M. P. Отабоева. — Текст: непосредственный, электронный // Молодой ученый. — 2017. — № 4.2 (138.2). — С. 36-3N.
9. N. Q. Xatamova, M.N.Mirzayeva. "Ingliz tili darslarida qo'llaniladigan interfaol usullar" (uslubiy qo'llanma), Navoiy, 2006, 40 bet.M
- 10.M. Xoldorova, N. Fayziyeva, F. Rixsittilayeva. "Chet tilini o'qitishda yordamchi vositalardan foydalanish". Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005
- 11.O'.Hoshimov, I. Yoqubov. "Ingliz tili o'qitish metodikasi" (o'quv qo'llanma) Toshkent: "Sharq" nashriyoti, 2003.
- 12.Ziyonet.uz
- 13.Literaryagency.uz